

İNSAN KİTAPLARDA NE ARAR?

Hayrettin DURMUŞ

Kitap sevgisi düşmüşse içinize çileli bir yolculuğa başlamışsınız demektir. Ali Emiri Efendi'de kitap tutkusu öylesine baskındır ki Yanya'da görev yaptığı sırada Arapça bir kitabın ikinci cildinin Yemen-Sana'da bir kişide olduğunu öğrenince sırf o kitabı alabilmek için tayinini Yemen'e yaptırır. Bu nasıl bir aşktır? Bu âşıklardan birisi de ekmek parasını kitaba verecek kadar kitap mecnunu olan Ahmet Mithat Efendi'dir. Hilmi Ziya Ülken, sırf kitap okumak için sabahlara kadar ayaklarını su dolu bir kaptaki bekletirmiydi yüreğindeki kitap sevgisi olmasa? Abdülbaki Gölpınarlı, bir kitaba sahip olabilmek için ayakkabısını rehin bırakıp yalınayak yürür müydü bu sevdaya tutulmasa? Nihat Sami Banarlı'ya "Niçin kitaplar niçin / hangi sahifenizi / Muskalaştırmalıydım? / Murada ermek için / ve bir gün görmek için?" şiirini hangi kitaplar yazdırmıştı acaba?

Orhan Kemâl, az mı çekti kitap sevgisi yüzünden? Olsun... Nazım Hikmet'in "Kitap rüzgâr olmalı, perdeyi kaldırmalı." sözünü duymak bile değerdi bu çileyi çekmeye. Boy boy kitapları vardı Abdülkadir'in. "Etrafın seni sıktığı zaman kitap oku." derdi Sabahattin Ali, tıpkı "Kitapları seviniz." diyen Maksim Gorki gibi. Fakir Baykurt ne çok özlemişti kitaplarını, anasının onları yaktığını bilmeden. Rıfat Ilgaz'ın dediği gibi "Kitaplar suç ortağımızdı."

Kitap yakıp şenlik yapan Nazilere ne demeli? Papalık tarafından yayımlanan "Yasaklanmış Kitaplar" listesinin onlardan geri kalır yanı mı var? Kitaplar da tutsak olur zalim elinde. Ali Yüce'nin bir şiirinde dediği gibi... "Yalnız insanlar değil, kitaplar da asılır"... Daha dün kadar yakın. 1992... Bosna Millî Kütüphanesi Sırp tarafından ateşe verilirken alevlerden bir kitabı kurtarma gayretiyle çırpınan kütüphane çalışanı Aida Buturovic, keskin ni-

şancılar tarafından vurulup öldürülmemiş miydi? Canı pahasına kurtardığı kitap neydi acaba? Yalnız, insanlar değil kitaplar da kana bulanıyordu ne yazık ki... Bir yanda kitap yakanların olduğu şu dünyada Eşekli Kütüphaneci Ürgüplü Mustafa Güzelgöz'ün çabasına nasıl şapka çıkartmaz insan? Çilelidir kitaba giden yol...

“Ben ölürsem ölürüm, bir şey değil; Yanarım kitaplarım bakkal eline düşerse.” diye endişelen Cahit Sıtkı; kendi adını taşıyan bir müzede kitaplarının, mektuplarının korunduğunu görüp seviniyor mudur acaba? Uğur Mumcu, o kadar şanslı değildi. Sıkıyönetim döneminde el konulan kitaplarını bir türlü geri alamadı. “*Kitaplarımı istiyorum.*” dedi durdu yaşadıkça... Sandıklar ne çok kitap gördü, mahzenler ne çok üzüldü kim bilir?

Kimi kitapların üstünde gözyaşı vardır. Kiminin içinde kurutulmuş gül yaprakları... Sizden sonra verilmesini vasiyet ettiğiniz kitaplar, çoğu zaman ulaşmaz muhatabına.

Agop Martayan'ın cephede olmasına rağmen cebinde taşıdığı *Türkçe Gramer* kitabı Şam'da 7. Ordu Komutanı olan Mustafa Kemal'in dikkatini çekmeseydi daha sonraki yıllarda onu Türk Dil Kurumunun başına getirir miydi, hem de “Dilaçar” soyadını vererek?

Kitabın meydan okuyanı da vardır, sarhoş edeni de. Essahı da vardır, korsanı da. Anlaşılanı da olur, *Ulysses* gibi anlaşılmayanı da. Bazı kitaplar da vardır yalnızdır yıldızlar gibi. Çok okunanı da vardır, yüzüne bakılmayanı da. Kiminin solgundur kapağı, albenilidir kimisi. Çalınanı da olur kitapların. Hak ettiği rafı bulursa zoruna gitmez çalınmış olması. Kitaplar da insanlar gibidir. Başarılı olanıyla başarısız yan yanadır. Okumaya doymadığınız kitapların yanında bir daha elinize almak istemediğiniz kitaplar da olur. Gerçek okuyucu siperde de olsa bırakmaz kitabı elinden. Bir de moda olduğu için kitabı elinden bırakmayanlar vardır. Sahi onlar kitabı alıyorlar mı ellerine?

Bazı insanlar arkadaş olur kitapla. Okuduğu kitabın kahramanına âşık olanların sayısı az değildir. Sabırsızdır kimi okurlar; illa ki kitabı okuyup bitirmeden önce sonuna bakarlar kitabın. Kimisi top atılsa duymayıp sessizce okurken kitabını, kimisi de hiçbir şeyi umursamadan yüksek sesle okur. Hasbi okurların yanında, hemen her yerde, her toplantıda okumadığı kitaplar hakkında ahkâm kesen tiplere de rastlarız. Kitaplar gibi okurlar da kısım kısımdır...

Kendi sağlığını umursamayıp kitaplara aşırı derecede özen gösteren, onunla yatıp, onunla kalkan “kitap delisi” insanlar vardır. Kitap uğruna yapamayacakları şey, göze alamayacakları tehlike yoktur. Delicesine âşıktırlar kitaba.

Kimisi de kitaplara baş başa kalmak için çırpınır. Öylesine okumak ister ki dur durak bilmez. Ekmeđi, suyu unuttur da kitabı bir türlü ellerinden düşürmez; yiyeceği de içeceği de o büyülü sayfalardır “kitap kurdu” için.

Bir kitabevinin kapısından içeri daldı mı kolay kolay kimse çıkaramaz onu oradan. Kapıyı üzerine kilitleyip gitsen en mutlu gecesini olur kitapçıda kalmak. Yıllardır yüzüne bakılmayan, sayfalarını tozun toprağın kapladığı kitaplara dokundukça eli tozlanır. Raflarda gezdikçe gördüğü kıymetli eserler karşısında “İnsan bu kitabı satar mı hiç?” diye kızar kendi kendine. Sadece başkalarının kitabı için değil, kendi kitapları için de endişelenir. “Ben öldükten sonra acaba başlarına ne gelecek?” diye kendini yer bitirir “kitap hastaları”.

Adım atacak yer bulamazsınız evinde. Yıllar yılı kitap, dergi biriktirmiştir. Birçođunu okumamış, okuyamamıştır belki de. Kitap fuarı demiş almış, ucuz bulduğu için çantasına doldurmuş, taksitle öderim düşüncesiyle koli koli kitapları taşımıştır hevesle “kitap koleksiyonerleri”, sahaflar...

Sıkı durun! Sizden ödünç kitap isteyen biri varsa muhtemelen bir “kitap hırsızı” ile karşı karşıyasınız. Çoğu zaman sizden aldıkları kitapları geri vermezler, bazen de düpedüz çalarlar. Ödünç kitapla kütüphane sahibi olan meşhurlar, devlet adamları vardır. Avustralyalı yazar Markus Zusak’ın bir kitabına da konu olur. Nazilerin kitap yakma törenlerini ve ölümü anlatan, bu arada kitapları gizlice ateşten alıp kurtaran bir gencin hikâyesini anlatır *Kitap Hırsızı*.

Kitap, “*Dolu bir silahtır.*” kimi yazara göre. Franz Kafka “İçimizdeki donmuş denizin buz tabakasını kıracak bir balta olmalı kitap.” der. Kitap okumak zannedildiği kadar kolay değildir. Kitaba nasıl davranacağını bilmek hüner ister. İşte meselenin bam teli burasıdır.

Rüştü Onur “Bütün kitaplarda seni arıyorum...” der.

Sahi, siz kimi arıyorsunuz her kitapta?